

Sag - Aggersborggård

Stamdata

| | |
|-----------------|--|
| Type | Fredningssag |
| Fredningsstatus | Fredet |
| Oprettelsesdato | 00010101 |
| Betegnelse | Aggersborggård |
| Aktuel status | Aktiv |
| Beliggenhed | Aggersborgvej 170 A |
| Kommune | Vesthimmerlands |
| Omfang | Hovedbygningens tre længer (1758). Fredet 1939. |
| Beskrivelse | |

Aggersborggård er en hovedgård, der ligger ved Limfjorden, nær vikingeborgen Aggersborg. Bygningerne er omgivet af marker, og vest for hovedbygningen ligger en tilhørende avlsgård.

Hovedbygningen består af tre sammenbyggede bindingsværklænger, der åbner sig mod vest. Alle længer er opført på et kampestensfundament, som delvist er afløst af en støbt sokkel. Bindingsværket har varierende løsholter og dokker og skråbånd i hjørnerne samt gennemstukne bjælkeender og egeknægte under tagskægget. Alt træværk er sorttjærret ligesom sugfjæl og flere revlelemme. Tavlene er hvidkalkede. En del af sydlængens haveside er grundmuret, hvidkalket og afsluttet af en muret tandsnitsgesims. Midt på samme side findes tillige en bred, muret heltagskvist med trappefrise og tre vinduer. På nord- og sydfløjens gårdside ses en ældre, tofløjet, flammeret dør, hvor der på overliggeren står 1756 og 1758 samt bogstaverne C.S. – A.M.L. Bygningens øvrige døre er udført som ældre revledøre. Dørene er enten rød- eller brunmalede. Alle vinduerne er ældre, torammede, småsprossede og brunmalede undtaget dem i kvisten, der er hvidmalede. I sydfløjens murede del findes en nyere havedør, med samme opsprossing som vinduerne. Taget er et heltag belagt med røde tegl, hvor gavlene mod vest er med halvvalm. I tagryggen sidder otte hvide skorstenspiber af forskellig type, dog er flere med sokkel og krave. I tagfladen sidder enkelte ældre tagvinduer, og på sydlængens gårdside findes endvidere en tagrende af træ.

Indvendigt er den oprindelige plan delvist bevaret med gange langs gårdspladsen. Sydlængen er indrettet til beboelse. Her findes ældre døre, bemalede paneler og loftbjælker. Dog ses flere nyere overflader, heriblandt ølandsfliser og trælofter. Tagetagen over sydlængen er udnyttet med små værelser i kvisten samt et stort åbent rum i den vestlige gavl. Under sydlængen findes tillige en kampestensat kælder, hvortil der er adgang via en luge i gavlen. Den midterste fløj, østlængen indeholder mange funktionsbestemte rum, grovkøkken med stor bageovn og gruekedel, en tidligere folkestue, og i det nordøstlige hjørne et ældre mejeri. Gulvene er i denne længe belagt med forskellige ældre, marksten og tegl. I nordlængen findes flere værelser og stuer med åbne ildsteder, der er genskabt med nyere opmuringer. I denne del findes et stort antal brede barokdøre med udsmykkede gerichter.

Bygningshistorie

Aggersborggårds historie går langt tilbage i tiden. Selve vikingeborgen Aggersborg, der ligger nord for hovedgården, stammer fra slutningen af vikingetiden cirka år 980, og var på daværende tidspunkt en kongsgård for Harald Blåtand. Vikingeborgen blev af planmæssige årsager, godt udsyn og mulighed for kontrolpost af søfarten anlagt på dette sted. Aggersborggård er senere blevet bygget oven på den sydlige del af vikingeborgens cirkulære voldanlæg

I midten af 1100-tallet sandede Aggersund til, og udsejlingen af fjorden lukkede. Aggersborggård forblev dog kongens ejendom frem til 1579, da man ønskede at kontrollere overfarten over Aggersund.

Den trefløjede hovedbygning i bindingsværk i 1756-58 for Christian Madsen Speitzer. Hovedbygningen blev opført på ældre kampestensfundamenter fra tidligere bygninger. Det antages, at en portbygning, opført i munkesten, oprindeligt har afsluttet herregårdsanlægget mod vest. Større partier, særligt på nordfløjen, er senere blevet udskiftet til grundmur, og samtlige bygninger har tidligere været kalket over stok og sten.

I cirka 1780 er bygningerne registreret med syv åbne ildsteder, men gennem årene er flere af dem tilmuret. Til gengæld er der senere opført en stor bageovn i den østlige længe, hvilket fremgår af tegninger fra 1900.

Avlsbygningerne er opført efter en brand i 1894.

Gennem de sidste tyve år er der foretaget flere restaureringer af Aggersborggård. I 1991-94 afdækkede man spor af vægmalerier fra 1700-tallet. Senere er også ældre paneler, der stammer fra Aggersborg Kirke, blevet afrenset og deres bemaling genfundet. Bemalinger er ligeledes fundet på flere loftbjælker og døre. Gennem tiden er de åbne ildsteder genskabt med nye opmuringer.

Kilder

Politikens bog om Danmarks slotte og herregårde af Niels Peter Stilling.
www.herregaardene.dk

Miljømæssig værdi

Aggersborggård har miljømæssig værdi, idet området udgør et stykke kulturhistorie på grund af den tætte placering ved Aggersborg. Landskabet omkring Limfjorden er værdifuldt idet det historisk strategiske landskab med åbne vidder og vikingeborgen beliggende på en bakketop stadig er aflæselig. Den miljømæssige værdi knytter sig tillige til den unikke og fredfyldte udsigt over fjorden med flade enge foran Aggersborggård, samt til den store variation som landskabet får af tidevandet, der flytter kysten frem og tilbage uden for sydlængen.

Den tilhørende avlsgårdens længer omgiver lig hovedbygningens længer sig omkring en gårdsplads. Placeringen af de to bygningskomplekser i nærheden af hinanden giver en stærk miljømæssig værdi, idet de to gårdrum, der kun er adskilt af en lav mur, visuelt smelter sammen til ét. Avlsbygningernes placering afslutter dermed hovedbygningens åbne gårdrum. Hovedbygningens gårdsplads har bevaret pigstensbelægningen, der er med til at fuldende det samlede herregårdsmiljø.

Kulturhistorisk værdi

Aggersborggårds kulturhistoriske værdi knytter sig til hele herregårdsanlægget med hovedbygning og avlsgård, der vidner om stedets tidligere størrelse som landbrug.

Tillige knytter værdien sig til fundamentet, der vidner om de tidligere bygninger på stedet. I den stensatte kælder under sydlængen ses dette tydeligt ved væggene af granitkvadre. Tillige har de to hoveddøres overliggere med årstal og bygherrerens initialer kulturhistorisk værdi, idet de daterer de nuværende bygningers opførelse i mellem 1756 og 1758 af Christen Speitzer og Anna Margrethe Lund.

Endvidere har de mange funktionsbestemte rum kulturhistorisk værdi, da de afspejler det tidligere liv og arbejde på gården. Folkestue, mejeri, vaskeri og grovkøkken er ruminddelinger, der stadig kan aflæses i den østlige længe. I mejeriet ses stadig flere fastgjorte maskiner, og den brede luge havesiden har nedslidte karme, hvori de mange års transport af mælkejunger, ind og ud, tydeligt kan aflæses. Den meget store bageovn, der stadig er i brug, er et enestående eksempel på, hvordan man kan genanvende varmen fra bageovnen til den store gruekedel. Bevaret er også flere af de store åbne skorstene, der er placeret i skillerummene mellem værelserne med åbningen vendt mod den gennemgående gang. Derved kan der fyres i værelsernes bilæggerovne udefra.

Dertil kommer den værdi, der kan aflæses i bygningernes ældre materialer. Herunder de mange sten- og teglgulve, bindingsværksvægge, loftbjælker med trælofter samt malede paneler med kristne emblemstillinger fra 1800-tallet i både nord- og sydlængen. Hertil kommer de detaljerede døre i nordlængen, der sandsynligvis er fra bygningens oprindelse. Dørene knytter barokkens stiltræk til interiørene, der var statussymbol i 1700-tallet.

Arkitektonisk værdi

Den arkitektoniske værdi knytter sig til gårdens samlede udtryk, der opfattes harmonisk ved den ens materialeanvendelse på alle tre længer. Bindingsværkets takt er brudt enkelte steder, men har i det store hele en taktfast rytme af dokker i lange rækker. Den horisontale tredeling af murene med løsholter giver et langstrakt og let udtryk. Flere steder er antallet af dokker dobbelt så mange i de nederste tavl, hvilket giver et pragmatisk udseende til bygningerne og en tyngde ned mod soklen. De ubrudte tage, får endvidere bygningerne til at hænge sammen som ét volumen.

Det arkitektoniske udtryk afviger i sydlængen, der er ophøjet til at være et fornemmere stuehus med de grundmurede partier og den brede heltagskvist med muret gesims, der fremstår som bygningens repræsentative facade ud mod fjorden.

I grundplanen fortsætter det samlede forløb mellem bygningerne med de lange gange langs gårdspladsen, og skaber derved en logisk sammenhæng mellem længerne og de enkelte rum, som tillige har en enkel materialeholdning, der underbygger helheden. Flere steder fremhæves

arkitektoniske elementer, herunder de barokke døre med kraftige gerichter med forkrøppede hjørner.

Bærendefredningsværdier

I Aggersborggårds ydre knytter de bærende fredningsværdier sig til de tre længers sammenbyggede volumen, med det næsten ubrudte tag og de mange skorstene, samt til det rige bindingsværk med de mange dokker, bjælkeender, knægte og dørøverliggerer med inskriptioner. Hertil kommer de ældre vinduer, døre og porte samt den traditionelle materialeholdning.

I Aggersborggårds indre knytter de bærende fredningsværdier sig til den delvist bevarede grundplan med de lange gange mod gårdspladsen samt til de funktionsbestemte rum i østlængen og kælderen under vestlængen. Tillige er der værdi ved de åbne ildsteder, bageovn og gruekedel, samt de ældre overflader og bygningsdele, herunder stengulve, paneler og døre. Endeligt til den traditionelle materialeholdning.

Bemærkninger

Ingen angivet.

Komplekstype:

Herregård

Bebyggelsestype:

Fritliggende ejendom - Herregård

Omfattede bygninger

Aggersborgvej 170A, 9670 Løgstør, 820 - 7620 - 1, Aggersborggård

Sagsbehandlinger

Type: Fredningspræcisering

Dato: 25/3-1950

Journal nr.: 2/38

Type: Tinglyst fredning

Dato: 12/1-1939

Journal nr.: 2/38

Dokumenter

Dokumenttype: Undersøgelse

Beskrivelse: Aggersborgvej 170, Aggersborggård, matr.nr. 1a, Aggersborg by, Aggersborg. Bygningsarkivalsk undersøgelse. 4 sider (håndskrevet). Usigneret (Knud Voss). Udateret.

Navn: Fredningsbeskrivelse

Dokumenttype: PDF-dokument

Vedhæftet fil:  [Aggersborggård, Aggersborgvej 170 A, Vesthimmerland.pdf](#)
